BIJLAGE II

Beleidsmatige impact wijzigingen fase 1 Participatiewet in Balans

- **4-weken zoektermijn jongeren < 27**

De 4-weken zoektermijn blijft van kracht. De gemeente krijgt wel de mogelijkheid om in individuele gevallen geen gebruik te maken van de 4-weken zoektermijn: voor jongeren die recent ingeschreven stonden bij het praktijkonderwijs of het VSO geldt sowieso al een uitzondering. Dat geldt ook voor jongeren met een medische urenbeperking of die behoren tot de doelgroep loonkostensubsidie; bij hen kan de gemeente de aanvraag meteen in behandeling nemen.

- **Was**: Zoektermijn van 4 weken voor aanvragers onder 27 jaar
- **Wordt**: Maatwerk zoektermijn voor jongeren < 27 jaar
- **Wetsartikel**: Artikel 41, lid 11 Participatiewet
- **Verplichte wijziging:** Nee, kan-bepaling
- **Beleids- en uitvoeringsimpact:** beperkt
- **Verordening:** Nee
- **Nadere regels:** Ja (op basis van modelbeleid) Is in de praktijk al individueel maatwerk

- **Identificatieplicht DigiD en EU-rijbewijs**

De mogelijkheden tot identificatie worden uitgebreid. Voortaan mag identificatie ook plaatsvinden op basis van een EU-rijbewijs. Daarnaast wordt identificatie door middel van een elektronisch identificatiemiddel (denk onder andere aan DigiD) een (verplichte) mogelijkheid.

- **Was**: Identificatie alleen toegestaan met geldig paspoort en ID-kaart
- **Wordt**: Authenticatie mogelijk via DigiD en identificatie ook met geldig EU-rijbewijs
- **Wetsartikel**: Artikel 17, lid 4, Participatiewet
- **Verplichte wijziging:** Ja
- **Beleids- en uitvoeringsimpact:** beperkt
- **Verordening:** N.v.t.
- **Nadere regels:** N.v.t.

- **Vereenvoudiging aanvraagprocedure**

De aanvraagprocedure is per 1 januari 2026 vereenvoudigd. Zo moet het college iemand die zich meldt voor een bijstandsaanvraag direct in de gelegenheid stellen om de aanvraag in te dienen (datum melding = datum aanvraag). Het college kan daarnaast gegevens van eerdere bijstandsverlening binnen 12 maanden opnieuw gebruiken (verkorte aanvraag < 12 maanden). De mogelijkheid om gegevens van eerdere bijstandsverlening binnen 12 maanden opnieuw te gebruiken zorgt voor een minder belastende aanvraagprocedure voor de inwoner.

- **Was**: Afzonderlijke aanvraagprocedures, geen regels met betrekking tot tijd tussen melding en aanvraag en gebruik gegevens niet toegelicht.
- **Wordt**: Vereenvoudigde aanvraagprocedure;
  1. melding = aanvraag,
  2. aanvraag Bbz, IOAW, IOAZ = aanvraag bijstand,
  3. verkorte aanvraag < 12 maanden
- **Wetsartikel**: Artikel 41, lid 12 en artikel 43, lid 6, Participatiewet
- **Verplichte wijziging:** Deels, de ‘verkorte aanvraag < 12 maanden’ is een kan-bepaling. In lokaal beleid moet de termijn aangegeven worden die wordt gehanteerd en onder welke voorwaarden.
- **Beleids- en uitvoeringsimpact:** beperkt
- **Verordening:** Nee
- **Nadere regels:** Ja, m.b.t. verkorte aanvraag (op basis van modelbeleid)

- **Ontvangsten uit giften**

Giften en andere vergoedingen kunnen buiten beschouwing worden gelaten voor bijstands-verlening, mits dit verantwoord is volgens het college. Giften tot € 1.200 per kalenderjaar worden niet als middelen beschouwd en hebben geen invloed op het recht op bijstand. Deze giften vallen ook niet onder de inlichtingenplicht, maar het college kan wel vragen om inzicht in de ontvangen giften om te bevestigen dat ze onder de vrijlatingsgrens vallen.

Dit geldt voor zowel financiële giften als giften in natura. Als giften tijdens de uitkerings-periode boven de € 1.200 per kalenderjaar uitkomen, moet dit gemeld worden en kan er maatwerk toegepast worden om te bepalen of de hogere gift verantwoord is. De grens van € 1.200 geldt ook wanneer de bijstand halverwege het kalenderjaar wordt toegekend. Voor bijdragen van voedselbanken geldt dat deze in het geheel niet in aanmerking worden genomen.

- **Was**: Giften worden niet als middelen aangemerkt voor zover verantwoord met het oog op bijstandsverlening
- **Wordt**: Giften en besparingsbijdragen tot €1200 per kalenderjaar worden niet in aanmerking genomen. Hogere giften kunnen in individuele situaties buiten beschouwing worden gelaten.
- **Wetsartikel**: Artikel 31, lid 2, sub m en artikel 18, lid 8, Participatiewet.
- **Verplichte wijziging:** Ja
- **Beleids- en uitvoeringsimpact:** Beperkt
- **Verordening:** Nee
- **Nadere regels:** Ja (op basis van modelbeleid)

- **Harmonisatie jongerennorm**

De aanvulling op de jongmeerderjarigen-norm (18–21 jaar) is per 1 januari 2026 in beginsel gelijk voor alle gemeenten - via algemene bijstand in plaats van bijzondere bijstand.

- **Was**: Verschillende normen voor jongmeerderjarigen, via bijzondere bijstand
- **Wordt**: Harmonisatie van jongerennorm, via algemene bijstand
- **Wetsartikel**: Artikel 12 en artikel 20, Participatiewet
- **Verplichte wijziging:** Ja
- **Beleids- en uitvoeringsimpact:** Redelijk
- **Verordening:** Nee
- **Nadere regels:** Nee

- **Terugwerkende kracht bij aanvragen**

Gemeenten hebben per 1 januari 2026 de bevoegdheid om de bijstand met terugwerkende kracht toe te kennen voor maximaal drie maanden, als individuele omstandigheden daarom vragen.

- **Was**: Geen terugwerkende kracht bij aanvragen
- **Wordt**: Mogelijkheid tot terugwerkende kracht bij aanvragen onder bepaalde voorwaarden.
- **Wetsartikel**: Artikel 44, lid 5, Participatiewet
- **Verplichte wijziging:** Kan-bepaling
- **Beleids- en uitvoeringsimpact:** Beperkt
- **Verordening:** Nee
- **Nadere regels:** Ja (op basis van modelbeleid) is in praktijk al individueel maatwerk

- **Vermogenstoets**

Per 1 januari 2026 is het voldoende is om bij aanvraag en in situaties waarbij sprake is van nieuw verkregen vermogen te bezien of het totale vermogen onder de vermogensgrens blijft. Een exacte vaststelling van het vermogen is niet meer nodig. Ook versoepelt de inlichtingenplicht: een toename in bezit tot de vermogensgrens, hoeft de inwoner niet langer actief te melden.

- **Was**: Vermogensstaffeling op basis van bij aanvraag vastgesteld vermogen

- **Wordt**: Vaststellen dat het vermogen onder de vermogensgrens ligt
- **Wetsartikel**: Artikel 34, Participatiewet
- **Verplichte wijziging:** Ja
- **Beleids- en uitvoeringsimpact:** Beperkt
- **Verordening:** Nee
- **Nadere regels:** Nee

- **Ruimte voor mantelzorg**

Er is per 1 januari 2026 meer ruimte voor bijstandsgerechtigden om mantelzorg te verlenen zonder dat dit negatieve gevolgen heeft voor hun uitkering. Samenwonen wordt mogelijk zonder dat er sprake is van een gezamenlijke huishouding, mits de samenwoning voortkomt uit een zorgbehoefte.

In tegenstelling tot eerdere regelgeving, waarbij alleen bij tweedegraads familieleden geen gezamenlijke huishouding werd aangenomen bij mantelzorg, geldt nu dat de aanwezigheid van een zorgbehoefte op zichzelf voldoende is - mits deze de aanleiding is (geweest) voor het samenwonen.

Concreet worden er 4 situaties geregeld:

a) Geen gezamenlijke huishouding bij zorgbehoefte
b) Geen kostendelersnorm bij mantelzorg i.v.m. intensieve zorgbehoefte
c) Geen opschorting bijstand bij verblijf elders vanwege mantelzorg i.v.m. intensieve zorgbehoefte
d) Mantelzorg niet aanmerken als op geld waardeerbare arbeid

Het bepalende criterium bij a t/m c is (intensieve) zorgbehoefte en niet het bieden van mantelzorg.

Deze wijziging betekent dat zowel de mantelzorger als de zorgontvanger hun recht op bijstand behouden, zonder verlaging of verlies van uitkering. Ook wordt expliciet gemaakt dat het verlenen van mantelzorg niet wordt gezien als arbeid die op loon kan worden gewaardeerd.

Daarnaast is bij tijdelijk verblijf elders in verband met het bieden van mantelzorg de kosten-delersnorm niet van toepassing. De bijstandsuitkering wordt in dat geval niet opgeschort, ook niet als de betrokkene tijdelijk verblijft op een ander adres dan waar hij of zij in de Basisregistratie Personen (BRP) staat ingeschreven.

- **Was**: Beperkte ruimte voor mantelzorg
- **Wordt**: Meer ruimte voor mantelzorg binnen de bijstandsverlening, ongeacht familieverband, toegespitst op bovengenoemde 4 situaties
- **Wetsartikel**: Artikel 3, lid 2, artikel 22a, lid 4, artikel 33, lid 6 en artikel 40, lid 3, onder c, Participatiewet
- **Verplichte wijziging:** Ja
- **Beleids- en uitvoeringsimpact:** substantieel (ondanks zeer kleine doelgroep waarbinnen (intensieve) zorgbehoefte, zoals ingevuld binnen de jurisprudentie, speelt)
- **Verordening:** Nee
- **Nadere regels:** Ja

- **Verbreding experimenteerartikel**

Gemeenten mogen als experiment onderzoeken hoe de wet op onderdelen financieel doelmatiger en doeltreffender uitgevoerd kan worden door van een beperkt aantal artikelen af te wijken.

In het nieuwe wetsvoorstel kunnen experimenten zich ook richten op maatschappelijke participatie wanneer betaald werk (nog) geen optie is. Hierdoor wordt het nog beter mogelijk

om ook experimenten uit te voeren zonder (directe) uitstroomdoelstelling. Daarnaast wordt de maximale termijn van experimenten verruimd van maximaal drie naar maximaal vijf jaar.

- **Bevoorschottingspercentage in lijn met beslagvrije voet**

Een voorschot bedraagt in ieder geval 95% van de voor betrokkene geldende bijstandsnorm, in lijn met het percentage voor de beslagvrije voet.

- **Was**: Minimaal bevoorschottingspercentage 90%.
- **Wordt**: Minimale bevoorschotting 95%, in lijn met de beslagvrije voet.
- **Wetsartikel**: Artikel 52, lid 2, Participatiewet
- **Verplichte maatregel:** Ja
- **Beleids- en uitvoeringsimpact:** Nihil
- **Verordening:** Nee
- **Nadere regels:** N.v.t.

- **Kleine aanpassing onweerlegbaar rechtsvermoeden**

Een versoepeling van de regelgeving over het aannemen van een gezamenlijke huishouding op basis van onweerlegbaar rechtsvermoeden. Daarmee leidt samenwoning minder snel tot een korting op de uitkering.

Oorspronkelijke voorwaarde: eerder huwelijk of voor bijstand als gehuwd aangemerkt.
Nieuwe voorwaarde: in de 2 jaar voorafgaand aan bijstandsverlening gehuwd of voor bijstand als gehuwd aangemerkt.

- **Was**: Geen beperking in tijd bij onweerlegbaar rechtsvermoeden bij een eerder huwelijk.
- **Wordt**: Onweerlegbaar rechtsvermoeden, indien men in *de twee jaar* voorafgaand aan de start van de bijstandsverlening gehuwd of voor bijstand als gehuwd werd aangemerkt.
- **Wetsartikel**: Artikel 4a, Participatiewet
- **Verplichte maatregel:** Ja
- **Beleids- en uitvoeringsimpact:** Nihil
- **Verordening:** Nee
- **Nadere regels:** Nee